

secció excursionista

Els incendis d'aquest estiu han estimulat un cop més les tertúlies i els debats. La sensació d'impotència ha estat manifesta, i tan sols l'hem superada amb l'exigència de responsabilitats i de majors mitjans per a la prevenció i l'extinció. Tanmateix, aquesta és la lògica reacció d'autodefensa d'un model social que ha desequilibrat profundament el territori.

La protecció del nostre entorn

La protecció de l'entorn hauria de ser prioritària, i s'inicia ja en les societats avançades -malauradament les societats més endarrerides hauran de passar primer pel mateix procés de degradació per tal d'industrialitzar-se. A Catalunya, aquesta protecció ha passat per la creació d'un llistat d'espais d'interès natural, de paratges naturals d'interès nacional, de reserves naturals i de parcs naturals, que no és sinó una declaració d'intencions que no pot amagar el problema real. El model d'àrees protegides i aïllades ja és molt criticat: l'estratègia de protecció de l'entorn no pot passar per la creació d'illes de terreny protegides dins un marc de degradació. En aquest sentit, la creació de passadissos o corredors que inter-comuniquin aquestes illes fou una proposta per tren-

car aquesta fragmentació. Però no hi valen excuses: la protecció ha de ser global, tenint ben present que tots vivim dins del medi natural. Si no, es crearan uns aparadors de natura per als caps de setmana, la demanda dels quals anirà en augment exercint una pressió que pot acabar amb el seu interès natural.

D'altra banda, el paper dels espais naturals no està reconegut, sovint, ni pels propis propietaris ni pels usuaris ni pels habitants d'àrees urbanes i, encara menys, per l'administració. El factor que governa les relacions dels intercanvis, l'economia, també governa les relacions entre la natura i l'espècie humana. L'oferta i la demanda dels recursos en determinen el preu, el qual també està lligat a l'ús que en farà el consumidor i, en menor mesura, a l'energia usada en la producció. Però l'entorn ofereix recursos que no estan subjectes a aquestes lleis, com la regulació hídrica, la conservació del sòl o el paisatge, per a l'obtenció dels quals l'home no ha hagut de fer res. Aquestes funcions o produccions del bosc s'anomenen externalitats, i ofereixen multiplicitat de serveis i de beneficis indirectes que només es valoren justament quan esclata el conflicte entre el medi maltractat i la societat. La importància donada als aspectes econòmics ha contribuït a l'individualisme, i cadascú intenta maximitzar la utilitat dels seus intercanvis amb actituds depredadores. Així, l'espècie humana, en relació a l'ecosistema, produeix un intercanvi desigual en obtenir

més matèria i energia de la que retorna, i en abandonar-la quan ja no li és rendible. I el problema es troba a reptar junt a l'ecosistema i no a dins. L'acció conservacionista passa per l'equilibrament dels intercanvis, i, sobretot, pel manteniment per al futur dels sistemes naturals, en un intercanvi de recursos entre generacions. Els incendis forestals són una resposta a un desequilibri, a una acumulació de biomassa en uns boscos desequilibrats al llarg de la història. Si per prosperar hom ha hagut d'emigrar a les àrees industrials per poder així satisfer les necessitats socials i personals, la mateixa societat, a través de l'administració, ha de ser la que creï els recursos suficients per defensar el medi abandonat. Primerament cal defensar el medi d'ell mateix, ja que de vegades la vegetació de les etapes reconstructives de la successió vegetal, siguin brolles o pinedes, és molt propensa a l'auto-destrucció a través del foc per tal de perpetuar la seva existència en contra de la constitució d'etapes de vegetació més madura, com l'alzinar pur o en bosc mixt amb pi. De vegades és discutible considerar les pinedes com una etapa intermèdia de la constitució d'azinars i no com una comunitat permanent en el domini de l'alzinar o de les màquies litorals. En segon lloc, cal defensar el medi de les causes que desencadenen el seu abandonament, com la baixa rendibilitat i sortida al mercat dels seus productes per manca de planejament i de gestió ordenada. La creació i promoció de noves demandes de productes del bosc

i la seva diversificació, més enllà de la regulació de la recollida de bolets i de la caça, hauria de ser una nova alternativa. La promoció del turisme rural, entès com un turisme cultural i respectuós amb l'entorn, hauria de ser una clau per mantenir el patrimoni. D'altra banda, el programa d'aforestació de superfícies agrícoles abandonades pot suposar un fracàs si es realitza seguint criteris únicament productivistes o si no se n'assegura el posterior manteniment de la gestió.

La defensa del bosc és una defensa del patrimoni natural i també del cultural i de la seva qualitat. La riquesa d'un país es mesura amb índexs d'activitat econòmica, que alhora són índexs de destrucció de l'entorn. Encara no s'ha introduït el bon estat ambiental, la biodiversitat o la conservació d'hàbitats naturals dins d'aquestes mesures. D'altra banda, el caràcter totalment antròpic del nostre paisatge no ens ha de fer perdre de vista el valor de les brolles i garrigues desenvolupades en magres sòls carbonàtics, enfront dels boscos caducifolis humits. La percepció del paisatge és subjectiva i influenciada pel nivell cultural. Cal més educació i sensibilització, doncs, per comprendre el nostre entorn, per valorar les manifestacions del mantell vegetal mediterrani. Les agressions al paisatge són encara massa habituals i es menystenen la integració paisatgística o les mesures correctores dels impactes que es produeixen, aspectes que marquen el fet diferencial de qualitat d'una societat. •

